

A 2023. év eddigi időjárása- kukoricaszemmel

2023 június 10-ig

Szerző: dr. Szieberth Dénes

Felhasznált időjárási adatok: met.hu Agrometeorológia

Az április első felének időjárása nem támogatta a korai vetést. A szokásosnál hűvösebb és csapadékosabb hónap a vetést nagyjából a Szentgyörgynapi kezdéssel engedélyezte. A szokásosnál későbbi kezdés késedelmet okozott azoknak a gazdáknak, akik nem tudták kihasználni az esőmentes napokat. A Dunántúlon és Északkeleten a le-lezúduló csapadék alaposan átázta a földet, több napos kényszer-szüneteket idézve elő. Az ország keleti részének 2/3-án (a Duna-Tisza Közén és a Tiszántúlon ugyanakkor szárazságról panaszkodtak. Május első felében azután már volt némi csapadékhullás keleten is, de a talaj nedvesség-tartálékainak alakulására nagyobb hatással lévő 90 napos csapadék átlagtól való elmaradása az ország területének ¾-én nem pótolta a hiányt. Pozitív értékek csak a Nyugat-Dunántúlon mutatkoztak.

A május a későbbiekben is ontotta az aranyat érő esőt, de ismét ott, ahol már korábban is. Ennek eredményeként a havi csapadék helyenként meghaladta (itt-ott jelentősen) a 100 mm-t, de a felső réteg az Alföldön is átnedvesedett. A csapadékkal szerényebben ellátott területeken (Tisza-mente, Tiszántúl) a 0-50 cm-es talajrétegben jelenleg is vízhiány van, ami azt is jelenti, hogy egy – akár nem is túl hosszú – aszályos periódus a kukoricásokban jelentős károkat okozhat.

A hőmérséklet az átlag körül (a Dunántúlon valamivel az alatt) alakult. A kukorica érése szempontjából nem is annyira a hőösszeg gyarapodás kezdeti lassúbb üteme jelenti a gondot, hanem a későbbre tolódott vetés.

Tekintsük át, milyen kedvező hatásokat várhatunk és milyen kihívásokkal kell szembe nézni:

1. A kezdeti fejlődési szakaszban lehulló több csapadék kedvezően hat a termés alakulására. Statisztikai adatok tanúsítják, hogy ha kedvezően alakul a május-június-júliusi csapadékhullás (sorrendben: 60-80, 80-100, 80-100 mm), jó termést várhatunk. Ez Magyarországon az elmúlt 2 évtizedben 8 t/ha országos átlagot jelentett. Közvetlen tapasztalat, hogy a Kukorica Termésversenyben is a tenyészidő csapadékosságának volt minden alkalommal a legnagyobb a szerepe a rekordok kialakulásában. Nem szabad azonban megfeledkezni arról, hogy az egyszerre nagyobb mennyiségben lehulló csapadék cserepesedésből eredő kelési zavarokat, levegőtleniséget, és ami ezekhez adódhat, tápanyag kimosódást és eróziós károkat okozhat.
2. A korábbi, és különösen a mélyebbre történővetés esetén kelési gondokat okozhatott a hűvösebb, csapadékos április (ekkor volt a legnagyobb a hőmérséklet elmaradás).
3. A nedves talaj (és gyakran a szeles időjárás is) késleltethette a gyomirtó permetezések időbeni elvégzését, de akadályozhatta a sorközművelésre hagyott tápanyagpótlást is. (Dombvidékeken a csúszás további akadályt jelenthetett.)

Előretekintés:

Nyilván való, hogy az időjárás hosszabb távú alakulására nincs kellő rálátásunk, ezért ahhoz az általános szabályhoz kell igazodnunk, amely szerint a rosszabb variáns az irányadó:

1. A kukorica ebben a fejlődési fázisban táplálkozik a legintenzívebben. Igaz, hogy az 50 – 100 cm-es réteg szinte mindenütt kellő nedvesség-tartalékokat rejteget, de ez a tartalék csak a túlélést segíti. A nitrogén azóta már ennél is messzebb járhat, s a mélyebb, de a talajt ritkábban átszövő gyökérzetre a tápanyag ellátásban amúgy sem számíthatunk. A meglévő és a folyamatosan érkező nedvesség ugyan mobilizálhatja a feltalajban lévő, de átlagos esetben nem hozzáférhető készleteket (pl.: foszforból és káliumból), de a levegőtlené vált talajban a gyökérzet fejlődése és munkája egyaránt korlátozott. Mindenesetre jól döntöttek azok, akik már felszerelkeztek a vegetációs periódus (V stádiumok) későbbi szakaszaiban is munkára fogható kijuttató berendezésekkel. Egyéb esetben a nitrogénhiány termés-elmaradáshoz vezet.
2. A túlzottan és tartósan nedves talajban gyorsan felszaporodnak a káros gombák. A fuzáriumok, Phytium, Macrophomina, Diplodia jelentős kárt okozhatnak a kelésben, de különösen a kukoricaszár későbbi egészséges fejlődésében. Tudjuk, hogy a csávázó és növénykondicionáló szerek ma már hatékony védelmet biztosíthatnak, de ilyen mérvű megpróbáltatásra nálunk (szerencsére) csak kevés tapasztalat áll rendelkezésre.
3. A kukorica rosszul tűri az elárasztást. Különösen meleg nyári időben egy-két nap alatt súlyosan károsodik vagy ki is pusztul. Az ilyen táblarészeket, foltokat, ha van hova, a zápor után azonnal le kell csapolni.
4. A csapadékos és hűvösebb időjárás hatására a kukorica vegetatív fejlődése erőteljesebb lesz a megszokottnál, s az állomány zárttá, párássá válik. Ilyen évjáratokban fordulhat elő a Kárpát-medencében ritkább helminthosporiumos (*Helmonthosporium turcicum*) levélszáradás. Az asszimilációs felület csökkentésével, ha elharapózik, igen jelentős kárt okozhat. Hatékony növényvédelmi eljárás rendelkezésre áll, de a megkésett védekezés hatástalan! („A betegség nem gyógyítható!” - már csak ezért is érdemes belülről figyelemmel kísérni a kukoricatáblák növényállományát.)
5. Javában rajzik a kukoricamolylepke, megkezdte a tojásrakást. A lárvák behatolási helyén a nedvesség hatására sokkal könnyebben jön létre a fertőzés, mint száraz időszakokban. A gombás fertőzések – figyelemmel a gyökéren át történő megbetegedésekre is – szártöréshez, megdőléshez vezethetnek. Ezek hatását már a címerhányás idején is megfigyelhetjük, de a kár a termés-elmaradásban és a betakarítási veszteségekben mutatkozik meg igazán.
6. Repül már a gyapottok bagolylepke is. Az előzőleg említett lepkekártevővel együtt a kukorica minőségét (toxinterheltség) is veszélyeztetik. A kárt nem csak a mérlegeléskor, hanem az értékesítés során is tapasztalhatjuk! A rajzás és tojásrakás megfigyelésével (úgy tűnik, idén nem lesz nagy fáziseltolódás a két szervezet között. Ilyenkor még nem mondható meg, hogy a toxinszennyezést okozó gombabetegségek közül mely fajok/raszok dominálnak majd, de a befertőződés veszélye mindhárom csoporttal fennáll.
7. A törés és dőlés veszélyét fokozhatja, hogy a kedvező kezdeti fejlődés időjárására a kukorica a magassági növekedéssel is reagál. A megnyúlt cső alatti szár rész igen magas növényállományt jósol, amelyben a szél (különösen a virágzás tájékán jellemző szélviharok) a megnövekedett forgató nyomaték következtében nagyobb kárt okozhat. A felázott talajon virágzáskor megdőlt kukorica termése csökken, ha a szél elfekteti, meddő marad. A nagyobb tömsűrűség szintén hajlamosít a törésre, kidőlésre. Azzal is számolni kell, hogy a címerhányás után a kukorica már nem növekszik, így nem is tud felemelkedni (nem alakul ki a hattyúnyak). A viszonylag későn, a virágzáshoz közeli fázisban megdőlt kukorica ugyan még elemelkedik a földtől, de később, a fejlődő termés ismét elfekteti, minőségi és mennyiségi kárt okozva.
8. Kétségtelen, hogy a jó kezdeti feltételek alapozzák meg a termést. A remények táplálása során figyelembe kell lenni azonban arra is, hogy a nagy vegetatív tömeg érzékenyebb az aszályra. Az egyes hibridek érzékenysége is eltérő, ezért gyakrabban kell látogatni a táblák

belsejét is. A drónok sokat segíthetnek a felderítésben, de megbízható képet, különösen arról, hogy mi történt a csuhán belül nem, vagy csak késsedelemmel kaphatunk. A tápláltságnak itt is szerepe van, mert a tápanyagbeépülési folyamat a szemtermésnek ad prioritást, amit a kukorica a szár erősségének rovására tesz.

9. Öntözéses termesztés esetén a csapadékos vidékeken nagyobb gondossággal kell eljárni. A túlóntözéssel könnyen okozhatunk a talajban levegőtleniséget, de ésszerű technológiával megoldható a hiányzó tápanyagok pótlása (fertigation). Tapasztalataink szerint Magyarország területén a kukorica tenyészidejében mindig vannak olyan periódusok, amikor az öntözés megtéríti a ráfordításokat. Az öntözéses termesztés azonban egy önálló termesztési mód, ahol a megfelelő szakértelemre, jól felkészített berendezésekre, talajnedvesség érzékelőkre és korszerű vezérlésre van szükség.

Hivatkozások:

[A kukorica gombás megbetegedései \(Képgaléria\)](#)

[A kukorica rovarkártevői \(Képgaléria\)](#)

[Kukoricamolylepke és gyapottok bagolylepke \(Szakkönyvtár\)](#)

[Szemlemódszertan \(Szakkönyvtár\)](#)

[Szemle számoló \(Szakkönyvtár\)](#)

[A Kukorica Barométer kiadványai \(Benne a Kukorica fejlődési stádiumai, Toxikus megbetegedések a kukoricában és búzában, Szakkönyvtár\)](#)

